

Нова премијера Српског позоришта у Мађарској

Догодине у исто време

Одржан 46. београдски Међународни сусрет писаца

Носиоци бакље разумевања

Писци из целог света, укључујући и многе ауторе из српске дијаспоре, окупили су се у главном граду наше матичне земље по 46. пут, на традиционалном београдском Међународном сусрету писаца. Манифестацију су у Коларчевој задужбини отворили истакнути српски сликар Милош Шобајић и аустралијски песник Алекс Скворон, у присуству књижевника из Аустралије, Индије, Кине, Русије, Италије, Румуније, Македоније, Црне Горе, Белорусије, Шпаније, Чешке, Турске, Пољске, Бугарске и са Кипра.

Алекс Скворон, који је том приликом први пут боравио у Београду, обратио се колегама писцима поруком да је почаствован што се обраћа скупу у име свих гостију из света, који су се окупили да славе поезију и писану реч уопште, и да поделе своја искуства. „Литература је попут музике ту да ствара мостове између култура, нација, традиција, јер песници су они који кроз свој унутрашњи глас говоре истину о свом времену и окружењу, а не историчари“, поручио је овај Аустралијанац. Песници, по њему, носе поезију као пламичак у души који може да се претвори у бакљу разумевања и зато је позвао своју „браћу по перу“ да високо подигну ту бакљу, како би горела што сјајније.

Милош Шобајић се обратио писцима као њихов велики поклоник. „Читајући њихове текстове постао сам паметнији и образованији, а они су ми и омиљено друштво јер су од свих креативних људи најмање конвенционални, а највише људи и дружење са њима је далеко забавније него са било којим другим човеком“, рекао је Шобајић. Сликара је показао да и речима уме вешто да барата, пошто је анегдотама о разговорима са омиљеним ауторима засмејао аудиоријум и добио буран аплауз. Пожа-

ливиши се да нико не жели да му открије шта пише, ако пита, он је „запретио“ да ће ипак сазнати „шта је писац хтео да каже“ јер ће отићи у књижару и купити књигу.

Председник Удружења књижевника Србије Срба Игњатовић је пожеleo гостима пријатан боравак и замолио их да не замере на пропустима, јер су они писци а не професионални организатори једног интернационалног скупа. Он је подсетио да се УКС убраја међу најстарија књижевна удружења на свету, а и београдски сусрети су међу најстаријим окупљањима ове врсте.

Председник Одбора за међународну сарадњу УКС-а Драган Драгојловић је нагласио да су, упркос тешким временима, овогодишњи сусрети добили подршку Министарства културе, Скупштине Београда, општина Стари град, Савски венац и Земун, а биће им домаћини многи градови широм Србије које ће књижевни караван обићи до 28. септембра.

После свечаног дела, одржана је прва пленарна седница на којој су реферате поднели Душан Пајин и италијански песник Карло Бордин. Гости су овога пута добили три теме за реферате: „Језик, наслеђе и будућност“, „Хоће ли бити планете Земље“ и „Хоћу да ти кажем“.

Пленарна седница је настављена у Француској 7, а песничко вече одржано је на Коларцу.

Традиционални митинг песника на слободном простору одржан је на Кеју у Земуну, док је у УКС-у приређено песничко вече писаца са Косова и Метохије. Учесници манифестације су обишли и Мрчајевце, поводом доделе „Повеље Мораве“. Организован је такође и излет у Виминацијум, а представљене су и „Шумадијске метафоре“ у Удружењу књижевника Србије.

Д. Ј.

Српско позориште у Мађарској представило се публици прошле суботе новом премијером на сцени Српског културног центра у Будимпешти. Овога пута изведена је позната представа Бернарда Слејда „Догодине у исто време“, у режији Золтана Карачоњија.

Реч је о пару који се међусобно не познаје, али који се, савашши се у исто време на истом месту, упушта у љубавну романсу. На почетку их

везује страст, али како веза траје упркос годинама које пролазе, њихов однос полако измиче контроли...

Публика је имала прилике да у представи види и потпуно заслужено бурно поздравити тумаче главних улога – Зорицу Јурковић и Тибора Ембера. Редитељу Карачоњију је од велике помоћи у овом подухвату била асистенткиња Катарина Бачи-Павловић, док је сценографија била поверена Марти Гилице.

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (191)

Положај цркве у време турске владавине

После пада Смедерева (1459) и Српска православна црква се нашла под туђинском влашћу и у таквом положају је остала до 1804. године. То раздобље од скоро три и по века историчари обично деле на три већа одсека. Први период обухвата време од пада Деспотовине 1459. до обнове рада Пећке патријаршије 1557. Други период траје од обнове Пећке патријаршије до њеног укидања 1766. У трећем периоду, после 1766, српска црква је у Турској била под управом Цариградске патријаршије, а на територији Хабзбуршке Монархије организована је још од раније као Карловачка митрополија.

Када су Турци завршили освајање једне земље, похарали је до те мере која је војсци била дозвољена а главне градске цркве претворили у џамије, они су задобијену територију прикључили Царству и дали јој посебан закон и уредбе. Пошто су хришћани једнобошци, чије пророке је ислам признавао као своју предисторију, покорени хришћански народи, под условом да су плаћали харач, имали су право на статус раје, стада које султан, као добар пастир, закриљује и штити. Становништво освојених земаља могло је остати у својој вери, али исповедањем те вере, поготово јавним обредима, није смело вређати ни очи, ни уши, ни осећања правоверних. Због тога су се од хришћанских богомоља најбоље очували манастири који су били далеко од путева, склоњени у дивљини, док је од градских цркава остао далеко мањи број, најчешће оне које су биле неугледне као грађевине.

Закон није допуштао грађење нових цркава, али је одступања зато било, нарочито уз подмићивање локалних власти. Кад би се обрушила нека црква или манастирски конак, дозвола за обнову је давана под условом да се зграда при обнови не увећа, али су се црквене општине и манастирска братства и у таквим случајевима довијали и често повећали зграду.

Рад појединих верских заједница је Порта будно пратила, одобравала, одређивала степен њихове самосталности, утврђивала њихов међусобни однос, повлачила границе територија њихове јурисдикције и потврђивала, обично на једну годину, њихове поглаваре. Црквени поглавари су морали новцем откупити такозвани берат, царски декрет којим су постављени на свој положај, и практички су постајали султанови вазали, одговорни за стање у својој цркви, посебно за покорно владање своје пастве. Овакав режим омогућио је Турској да узима новац од народа преко њихових цркава па је поверење обично указивано најпокорнијим архијерејима. Такво стање је највештије искористила грчка црква, док је српска искусила и повољне и неповољне последице турске политике према хришћанским заједницама.

Предраг Степановић